

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Nowy europejski plan na rzecz innowacji

(2023/C 79/09)

Sprawozdawca:	Marku MARKKULA (FI/EPL), przewodniczący regionu Helsinki
Dokument źródłowy:	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Nowy europejski plan na rzecz innowacji” COM(2022) 332 final

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW (KR),

Dlaczego ma to kluczowe znaczenie? Plan na rzecz innowacji może odegrać zasadniczą rolę w przyspieszeniu transformacji.

1. Z zadowoleniem przyjmuje nowy europejski plan na rzecz innowacji mający na celu pobudzenie innowacyjnego myślenia i działań na rzecz innowacji, które mają zapewnić Europie wiodącą rolę w nauce, bazie przemysłowej, dynamicznych ekosystemach sprzyjających zakładaniu nowych przedsiębiorstw, warunkach dla innowacji i bazie talentów. KR podkreśla, że dla osiągnięcia ambitnych celów polityki UE w zakresie innowacji należy unikać fragmentacji i organizować wpływowe środki dzięki skutecznej współpracy między przemysłem, środowiskiem akademickim, inicjatywami społecznymi oraz administracją regionalną i lokalną na szczeblu lokalnym, regionalnym, jak i ponadregionalnym, a także podejmować wyzwania społeczne wywołane m. in. zmianą klimatu, koniecznością zwiększonej odporności na zagrożenia zdrowotne i transformacją cyfrową.
2. Uważa jednak, że w komunikacie tym należało zaproponować nowe dziedziny lub bardziej pogłębione podejście do innowacji w polityce europejskiej. W kontekście wielorakich wyzwań (globalizacja, środowisko, zdrowie, starzenie się społeczeństwa, wyludnienie dużych obszarów wiejskich i pokój/wojna) Komisja powinna wyciągnąć wnioski z tych kryzysów, myśleć nieszablonowo i, między innymi, otworzyć debatę na temat rodzaju innowacji potrzebnych odpornemu społeczeństwu europejskiemu. Szczególnie istotna jest potrzeba większego skupienia się na innowacjach społecznych, zarówno tych, które są bezpośrednio związane z wyżej wymienionymi wyzwaniami, jak i innych, takich jak zatrudnienie, zwłaszcza wśród młodszej populacji.
3. Proponuje, aby Komisja Europejska niezwłocznie dodała do Nowego europejskiego planu na rzecz innowacji środki uzupełniające koncentrujące się na kwestiach społecznych i energetycznych oraz zintegrowała te środki w celu przyspieszenia przemian społecznych w kierunku zrównoważonego wzrostu.
4. Zwraca uwagę, że środki polityczne muszą obejmować jasny cel zlikwidowania dwóch rodzajów przepaści. W kilku obszarach polityki innowacji Europa pozostaje bowiem daleko w tyle za światowymi liderami – USA i Azją – a w UE w wielu regionach kluczowe znaczenie innowacyjności nie jest uwzględniane w wystarczającym stopniu; regiony osiągające najlepsze wyniki są nawet dziewięciokrotnie bardziej innowacyjne niż regiony o najniższych wynikach. KR przypomina, że nie we wszystkich regionach istnieją takie same możliwości techniczne, ludzkie i finansowe, aby poprawić wyniki w dziedzinie innowacji.
5. Podkreśla, że wdrożenie Nowego planu innowacji wymaga bardziej radykalnych środków niż te, które UE zazwyczaj przyjmuje w swoich ogólnoeuropejskich inicjatywach politycznych, i że procesy innowacji muszą być bardziej systemowe i śmielej zakrojone. Cel musi być jasny, realistyczny, wymagający i mierzalny: podwoić wpływ i skrócić o połowę czas realizacji.
6. Podkreśla, że plan na rzecz innowacji musi być kluczowym sygnałem dla całej UE do konkretnych natychmiastowych i długoterminowych działań wywierających faktyczny wpływ i mających na celu wyeliminowanie przepaści innowacyjnych i promowanie lokalnych i regionalnych ekosystemów innowacji ukierunkowanych na konkretny obszar.

7. Zgadza się z Komisją Europejską, że nowa fala innowacji – innowacje zaawansowane technologicznie – opiera się na najnowocześniejszej nauce, technologii i inżynierii, często łącząc postępy w sferze fizycznej, biologicznej i cyfrowej. Nowa fala innowacji ma potencjał, by zapewnić przełomowe rozwiązania dla globalnych wyzwań. KR podkreśla, że celem tej nowej fali musi być przyspieszenie wielodyscyplinarnych procesów współtworzenia, które zwiększą innowacje społeczne ⁽¹⁾ ⁽²⁾ w celu „podniesienia dobrostanu i dobrobytu jednostek i społeczności”. Działania te muszą w sposób zdecydowany uwzględnić aspekty ludzkie, tak aby Europa jak najbardziej skorzystała na rozwinięciu uniwersalnego podejścia do przywództwa w zakresie przedsiębiorczości.

8. Z zadowoleniem przyjmuje uznanie działania pilotażowego „Partnerstwa na rzecz innowacji regionalnych” (PRI), a w szczególności uznanie roli PRI w promowaniu tzw. połączonych regionalnych dolin najbardziej zaawansowanych technologii, o powiązaniach z dolinami z innych regionów, i międzyregionalnych inwestycji innowacyjnych.

9. Wyraża ubolewanie, że Komisja Europejska nie wykorzystała okazji do podkreślenia potrzeby stworzenia silnego powiązania między lokalnymi ekosystemami innowacji a europejską przestrzenią badawczą (EPB) za pośrednictwem ośrodków EPB ⁽³⁾.

10. Wzywa Komisję Europejską i państwa członkowskie UE do przyspieszenia tworzenia ośrodków EPB w ramach planu działania w zakresie EPB, aby zapewnić, by partnerstwa i działania w zakresie badań, rozwoju i innowacji stały się priorytetowymi obszarami w programach lokalnych i regionalnych przywódców politycznych.

Dlaczego innowacje i przywództwo UE w dziedzinie najbardziej zaawansowanych technologii są obecnie ważniejsze niż kiedykolwiek?

11. Komitet podkreśla, że Europa ma potencjał, by stać się światowym liderem w dziedzinie innowacji w następujących dziedzinach: odnawialne źródła energii, niskoemisyjny wodór, baterie, technologie cyfrowe, drony i sztuczna inteligencja, obliczenia wielkiej skali, produkcja i projektowanie półprzewodników, przemysłowe dobra wspólne, sektor zdrowia i żywności, zamówienia publiczne na innowacje oraz współpraca między przemysłem a uczelniami wyższymi za pośrednictwem programów UE. KR zwraca również uwagę, że przedsiębiorstwa UE są światowymi liderami w dziedzinie zielonych patentów o wysokiej wartości oraz zielonych patentów w energochłonnych gałęziach przemysłu. Ponadto w UE powstaje jedna piąta wszystkich najwyższej jakości publikacji naukowych na świecie. Uzyskanie pozycji światowego lidera w dziedzinie biznesu oraz badań, rozwoju i innowacji wymaga jednak pełnego wdrożenia wielu ambitnych instrumentów politycznych.

12. Podkreśla, że sukces można osiągnąć jedynie poprzez połączone działania lokalne i regionalne. KR zauważa, że Europa nadal pozostaje w tyle za USA i Chinami w zakresie finansowania całego procesu innowacji. Szybciej niż gdzie indziej przybywa inwestycji prywatnych, ale w porównaniu z inwestycjami w USA i Chinach europejscy inwestorzy kapitału wysokiego ryzyka są nadal stosunkowo niechętni ryzyku, jeśli chodzi o dokonywanie znacznych inwestycji.

13. Wzywa do wyciągnięcia wniosków z poprzednich dwunastu unijnych programów na rzecz innowacji w ostatnich dziesięcioleciach, które nie zmieniły w wystarczającym stopniu modelu innowacji w zakresie:

- przejścia do ukierunkowanej na cel kultury kreatywności i innowacji,
- przejścia od stosunkowo zamkniętych klastrów do prawdziwie otwartych ekosystemów innowacji,
- rozwijania podejścia do przywództwa w zakresie przedsiębiorczości,
- promowania specjalnych programów już na poziomie szkolnym, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet i dziewcząt,
- skupienia się na przedsiębiorstwach typu start-up kosztem zwiększania skali działalności i wzrostu przedsiębiorstw,

⁽¹⁾ Podręcznik PRI: Zapotrzebowanie na przemiany społeczne i wykorzystanie innowacji społecznych jako jednego z instrumentów.

⁽²⁾ Definicja innowacji społecznych OECD (<https://www.oecd.org/regional/leed/social-innovation.htm>).

⁽³⁾ Należy pamiętać, że w listopadzie 2021 r. Rada Europejska opracowała 20 działań priorytetowych, z których jedno („Budowanie regionalnych i krajowych ekosystemów badań naukowych i innowacji w celu poprawy regionalnej/krajowej doskonałości i konkurencyjności”) nakreśliło potrzebę zdefiniowania i pilotażu ośrodków EPB, aby umożliwić powstawanie konkurencyjnych ekosystemów badań naukowych i innowacji w całej UE, zlikwidować luki terytorialne oraz zapewnić łatwiejszy przepływ talentów i inwestycji.

- zwiększenia zarządzania wiedzą, koordynacji i synergii między projektami,
- współpracy z lokalnymi i regionalnymi innowacjami oraz ekosystemami ukierunkowanymi na konkretny obszar i zagadnienie,
- dobrych praktyk w zakresie analizy porównawczej i uczenia się na niej opartego oraz koncepcji transformacji systemowej na poziomie globalnym,
- dzielenia się synergiami i wiedzą między programami UE a innymi inicjatywami w celu zlikwidowania przepaści innowacyjnych,
- tworzenia partnerstw europejskich oraz wielopoziomowego sprawowania rządów i transformacji systemowej.

14. Zachęca miasta i regiony do przyjęcia podejścia opartego na celach do najważniejszych wyzwań społecznych i do wyznaczenia celów do osiągnięcia, takich jak tzw. mapy drogowe i plany działania „Zielony Ład w terenie” i „Cyfryzacja”. Powinny one uwzględnić regionalne strategie inteligentnej specjalizacji i wykorzystywać unijne, krajowe, regionalne i lokalne instrumenty finansowania, zarówno publiczne, jak i prywatne. Konieczne jest zwiększenie synergii między EFRR, programem „Cyfrowa Europa” i programem „Horyzont”, zwłaszcza w celu zacieśnienia współpracy między MŚP, uniwersytetami, ośrodkami technologicznymi, organizacjami badawczymi i ośrodkami innowacyjnymi. Wzmocnienie sieci europejskich centrów innowacji cyfrowych (EDIH) pomaga w organizowaniu regionalnych ekosystemów innowacji i ustanawianiu europejskich korytarzy i sieci o wiodącej pozycji na świecie.

15. Komitet odnosi się do udanych inicjatyw i sprawdzonych rozwiązań stosowanych przez miasta i regiony, w tym do kampanii UE z udziałem KR-u, takich jak dialogi obywatelskie, obozy innowacji, europejskie regiony przedsiębiorczości i regiony naukowe. Pokazały one, że lokalne zaangażowanie ułatwia nawiązanie dialogu z lokalnymi sieciami różnych podmiotów, w ramach którego można stawiać czoła zadaniom, pokonać bariery instytucjonalne i skonfrontować się z schematami myślowymi w dziedzinie wyzwań społecznych.

16. Przypomina, że najbardziej zaawansowane technologie są ukierunkowane na postęp społeczny i że należy wziąć pod uwagę pojęcie społecznej akceptacji i użyteczności; Wymaga to zwiększenia publicznych i prywatnych inwestycji w badania, rozwój i innowacje, co doprowadzi do neutralności technologicznej i do uniknięcia sytuacji jednej konkretnej zależności technologicznej. KR podkreśla, że innowacje społeczne wiążą się ze zdolnościami rozwiązywania problemów i aspektami przedsiębiorczości w radzeniu sobie z zakłóceniami w celu tworzenia wartości i unikania komplikacji i negatywnych kosztów dla społeczeństwa. W związku z tym przy wdrażaniu planu na rzecz innowacji należy zwrócić większą uwagę na wszystkie zainteresowane strony w zakresie badań, rozwoju i innowacji, w tym na obywateli oraz, w szerszym ujęciu, na relacje między nauką a społeczeństwem oraz wymagane procesy współtworzenia.

17. Zwraca uwagę, że globalne sieci wiedzy i uczenie się oparte na współpracy mają zasadnicze znaczenie, a zatem podmioty lokalne uczestniczące w sieciach międzynarodowych, takie jak powiązani z całym światem naukowcy, przedsiębiorstwa i organizacje pozarządowe, mogą i powinny przekazywać odpowiednią wiedzę i potencjalne rozwiązania spoza lokalnego kontekstu.

18. Podkreśla, że strategie inteligentnej specjalizacji odgrywają kluczową rolę we wzmacnianiu regionalnych ekosystemów innowacji, gdyż lepiej zachęcają do zrównoważonego wzrostu gospodarczego i rozwiązywania problemów społecznych w sposób oddolny, oparty na współpracy i zależny od kontekstu, z wykorzystaniem najlepszych rozwiązań badawczych. Z zadowoleniem przyjmuje wysiłki sieci Inicjatywa Vanguard na rzecz budowy europejskich przemysłowych łańcuchów wartości opartych na komplementarności w ramach strategii inteligentnej specjalizacji.

19. Uważa, że w zarządzaniu innowacjami należy czerpać z różnorodności wzorców przywództwa i gospodarowania, aby rozwijać takie wzorce zachowań i zarządzania, które będą sprzyjać transformacji ku przedsiębiorczości i społeczeństwu uczącemu się, działającemu dla wszystkich pokoleń i ponad wszystkimi granicami, zdolnemu do wspólnego kształtowania działań, współpracy, dzielenia się wiedzą i podejmowania decyzji w oparciu o dowody.

20. Uważa, że w sytuacji, gdy rozwiązania technologiczne dla danego wyzwania społecznego sprawdziły się i cieszą się szerokim poparciem, tak jak w przypadku partnerstwa ekologicznego i cyfrowego, poziom unijny ma do odegrania kluczową rolę w tworzeniu warunków dla zwiększania skali, dzielenia się doświadczeniami i ustanawiania norm, skupiając się na celu i oddziaływaniu, przy jednoczesnym unikaniu regulacji, które prowadziłyby do uzależnienia od technologii. Wsparcie to można rozwijać poprzez większe zaangażowanie obywateli za pomocą różnych instrumentów komunikacji.

21. Przypomina, że istnieje coraz większe zapotrzebowanie na współtworzenie specjalnych strategii politycznych w zakresie innowacji w regionach i sektorach przemysłu i że to wymaga szybszych postępów w zakresie zaawansowanych technologicznie, ekologicznych i cyfrowych partnerstw oraz celów zrównoważonego rozwoju.

Charakter innowacji: ukierunkowane na konkretny obszar, strukturalne, transformacyjne, ze szczególnym uwzględnieniem skutków

22. Potwierdza, że europejska polityka w zakresie innowacji, w połączeniu z europejską polityką w zakresie badań naukowych, musi zapewnić dostępność wysokiej jakości nauki, aby pobudzić innowacje oraz pomóc społeczeństwu i przedsiębiorstwom w radzeniu sobie z kryzysami i wyzwaniem stojącymi obecnie przed wszystkimi miastami i regionami UE. KR podkreśla stałą ważną rolę europejskiego finansowania regionalnego za pośrednictwem EFRR i Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji. KR wzywa rządy państw członkowskich i władze lokalne i regionalne do uwzględnienia oświadczenia Komisji Europejskiej⁽⁴⁾, zgodnie z którym ramy regulacyjne na lata 2021–2027 obejmujące fundusze polityki spójności w ramach zarządzania dzielonego oraz środki w ramach funduszy objętych zarządzaniem bezpośrednim umożliwiają wzmocnienie synergii między EFRR a programem „Horyzont Europa”.

23. Zauważa, że wspólny plan działania Komisji Europejskiej i KR-u w dziedzinie badań naukowych, innowacji, edukacji i powiązanych strategii politycznych mających na celu zwiększenie ogólnoeuropejskiego przepływu wiedzy i wspólnego uczenia się w procesie kształtowania polityki umożliwia wzmocnienie pozycji naukowców, przedsiębiorców i społeczeństwa obywatelskiego w konsolidacji ich regionalnych ekosystemów badań naukowych i innowacji oraz pełnego włączenia ich do ogólnoeuropejskiej sieci doskonałości.

24. Zwraca uwagę, że finansowanie UE z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (przeznaczonego przede wszystkim na odbudowę po pandemii COVID-19 i odnowę gospodarczą) oraz z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (przeznaczonego przede wszystkim na wsparcie regionów górniczych i innych terytoriów najbardziej dotkniętych transformacją w kierunku neutralności klimatycznej) nie może jeszcze w pełni przyczynić się do wspierania innowacji, przede wszystkim ze względu na to, że procesy związane z wykorzystaniem funduszy są bardzo powolne i podlegają rygorystycznym przepisom unijnym dotyczącym pomocy państwa.

25. Podkreśla rolę władz lokalnych i regionalnych oraz KR-u umożliwiającą obywatelom i ich demokratycznie wybranym przedstawicielom wpływanie na kierunek i cel innowacji oraz na opracowywanie innowacyjnych rozwiązań przez użytkowników. W związku z tym ważne jest, aby pod każdym względem nadać władzom lokalnym i regionalnym uprawnienia i wspierać je, a także zapewnić, by były one dobrze przygotowane do wspierania innowacji na szczeblu lokalnym.

26. Podkreśla potrzebę lepszego powiązania planu na rzecz innowacji z programem lepszego stanowienia prawa poprzez wykorzystanie najnowszych ustaleń sieci RegHub KR-u dotyczących zamówień publicznych⁽⁵⁾ i usuwanie przeszkód dla inwestycji publicznych⁽⁶⁾, a także poprzez angażowanie rozwoju lokalnego i regionalnego w poszukiwanie innowacyjnych rozwiązań regulacyjnych promujących innowacje. W tym kontekście zasadnicze znaczenie dla integracji obu programów ma podejście oparte na wspólnych dobrach przemysłowych i społecznych.

27. Apeluje o bardziej otwarty proces decyzyjny w odniesieniu do unijnej polityki w dziedzinie badań naukowych, programu polityki w zakresie EPB oraz Forum EPB, z obywatelami jako aktywnymi uczestnikami i podmiotami. Wnosi także o to, by ten proces w pełni uwzględniał wkład KR-u i zainteresowanych stron związanych z regionami. Oznacza to większe skupienie się na publicznej wartości nauki i innowacji przy rozważaniu, jakimi wyzwaniami powinna się zająć UE, przy jednoczesnym zbudowaniu publicznego wsparcia niezbędnego dla dalszego rozwoju i wdrażania.

Szczegółowe zagadnienia dotyczące pięciu obszarów przewodnich

Obszar przewodni: finansowanie przedsiębiorstw scale-up w dziedzinie najbardziej zaawansowanych technologii

28. Odnotowuje, że większość państw europejskich posiada funkcjonujący rynek finansowy oparty na wspieranych przez rząd krajowych rynkach kapitału wysokiego ryzyka i niepublicznych rynkach kapitałowych. Zauważa także, że proponowany fundusz Europejskiej Rady ds. Innowacji (EIC), zapewniający dotacje publiczne i długoterminowe inwestycje kapitałowe, powinien wnieść na rynek dodatkową wartość i przyczynić się do unikania zakłóceń w istniejącym rynku.

⁽⁴⁾ Bruksela, 5 lipca 2022 r., C(2022) 4747 final, załącznik do komunikatu do Komisji w sprawie zatwierdzenia treści projektu zawiadomienia Komisji w sprawie synergii między programami EFRR a programem „Horyzont Europa”.

⁽⁵⁾ <https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/RegHub/report-consultation-01-public-procurement.pdf>.

⁽⁶⁾ <https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/RegHub/RegHub%20report%20on%2021%20century%20rules.pdf>.

29. Podkreśla, że potrzebne jest finansowanie inicjatyw, które stwarzają warunki sprzyjające temu, by nowe i innowacyjne przedsiębiorstwa oparte na technologiach mogły kontynuować działalność w swoich regionach, wykorzystując synergie i rozwijając dodatkową komplementarność z innymi lokalnymi zainteresowanymi stronami, takimi jak organizacje badawcze i inne przedsiębiorstwa.

30. Uważa, że silniejsze powiązania między badaniami naukowymi a innowacjami powinny obejmować skuteczne rozpowszechnianie wyników projektów realizowanych w ramach programu badawczego „Horyzont”, ze szczególnym naciskiem na ich wartość dla poprawy regionalnych ekosystemów innowacji i trójkąta wiedzy (badania, edukacja i innowacje), a także na codzienne życie miast, regionów i obywateli, w szczególności na zatrudnienie i dobrostan. KR podkreśla potrzebę skutecznego rozpowszechniania wyników projektów badawczych programu „Horyzont” poprzez instytucjonalne portale otwartych danych.

31. Potwierdza, że Europejska Rada ds. Innowacji i jej portfel nie są dobrze znane poszczególnym branżom, przedsiębiorstwom typu start-up, przedsiębiorstwom scale-up i MŚP w całej Europie. Należy zatem uprościć dostęp do jej usług i ułatwić korzystanie z nich.

32. Wnosi o to, by rola funduszu Europejskiej Rady ds. Innowacji była katalizatorem o długim, lecz ograniczonym horyzoncie czasowym, oraz apeluje o zapewnienie pomyślnego wychodzenia z inwestycji za pomocą pierwszych ofert publicznych.

33. Proponuje, aby skupić uwagę na nowych przedsiębiorstwach i ekosystemach wymagających bardzo dużych inwestycji o długim horyzoncie czasowym – mowa tu m.in. o bateriach do samochodów elektrycznych, wodorze i półprzewodnikach, które nie przyciągają wystarczająco wcześniej bezpośredniego finansowania prywatnego. Inwestycje transformacyjne wymagają „cierpliwego” finansowania publicznego, podczas gdy finansowanie prywatne napędza głównie innowacje „rynkowe”.

34. Podkreśla, że „twórcze napięcie” i „twórcza destrukcja” są skutecznymi sposobami wynalezienia czegoś nadzwyczaj nowego – współtworzącego potencjalne przełomowe inicjatywy. Wymaga to częściowego wykorzystania finansowania UE w celu zatrzymania, przyciągnięcia i reorganizacji talentów i zasobów z wysokiej jakości inicjatyw gospodarki rynkowej, w ramach których podjęto podobne wyzwania za pomocą doświadczonych, długotrwałych partnerstw ukierunkowanych na biznes lub publiczno-prywatnych.

35. Przypomina, że Europa musi przyspieszyć cały proces innowacji w terenie w oparciu o przegląd kreatywnych pomysłów, eksperymentowanie, testowanie, tworzenie prototypów, uczenie się na oparte na analizie porównawczej i zwiększanie skali. Komisja Europejska powinna wykazać innowacyjność, tworząc nowe formy finansowania lokalnych działań wykazujących w początkowej fazie rodzący się potencjał globalny. Te unijne systemy finansowania zachęcałyby do krajowego i regionalnego finansowania wykonalności, w tym aktywnego wykorzystania funduszy spójności.

36. Wzywa Komisję Europejską do objęcia przewodniej roli i rozwiązania najistotniejszego problemu strukturalnego na rynku akcji dzięki umożliwieniu spółkom giełdowym emisji nowych akcji i ich sprzedaży na rynku bez uciążliwego procesu emisji akcji.

37. Podkreśla, że o ile powodzenie każdego programu na rzecz innowacji zależy od ciągłej zdolności do zastępowania starych produktów i usług nowymi produktami i usługami, o tyle należy zająć się jego nowatorskimi skutkami poprzez współprojektowanie i współtworzenie, tak aby zapewnić długotrwałą akceptację, również z udziałem podmiotów lokalnych i regionalnych.

Obszar przewodni: stymulowanie innowacji typu „deep tech” poprzez przestrzenie doświadczalne i zamówienia publiczne

38. Podkreśla znaczenie procesu otwartego odkrywania (Open Discovery Process) i odsyła do szeregu badań i sprawdzonych metod służących organizowaniu wielopoziomowych procesów współpracy i eksperymentowania oraz zarządzaniu tymi procesami w ramach radykalnej transformacji systemowej. Uznaje potrzebę poprawy zdolności zawodowych i miejsc pracy, tak aby stały się środowiskami edukacyjnymi dostarczającymi realistycznych rozwiązań poprzez tworzenie korzystnych warunków do budowy zaufania i do eksperymentowania w ramach wspólnych projektów z zatwierdzoną wizją i z uzgodnionymi celami, strategiami i planami działania.

39. Podkreśla, że w ramach podejścia opartego na wielopoziomowej współpracy rozwiązania lokalnych problemów w większości przypadków powinny być opracowywane, wspólnie ze wszystkimi zainteresowanymi stronami poczwórnej helisy w sposób połączony i w warunkach rzeczywistych. Doprowadzi to do szybkiego uczenia się, zwiększenia skali

i szybkiego korygowania ścieżki innowacji, podczas gdy niektóre elementy koordynacji i monitorowania mogą być realizowane w ramach sieci transregionalnych. Dzięki temu będzie można rozeznaczyć się w możliwościach, poszerzyć zakres tego, co jest możliwe, czyniąc „niemożliwe możliwym”, porównując alternatywne praktyki, ocenić zarówno pomysły, jak i nieudane eksperymenty i wyciągnąć z tego wnioski, a także zachęcić do rozpowszechniania i absorpcji innowacji poza pierwotnym kontekstem.

40. Ponownie zauważa, że zasadnicze znaczenie dla skutecznej realizacji polityki ma odpowiednie monitorowanie i śledzenie innowacji. KR przypomina⁽⁷⁾ o stosowaniu i dalszym rozwoju tablicy wyników innowacyjności regionów w zakresie polityki regionalnej ukierunkowanej na konkretny obszar. Przypomina, że jest to podstawowe narzędzie porównywania zmian w wynikach regionalnych strategii politycznych w zakresie innowacji oraz organizowania procesów uczenia się opartego na analizie porównawczej między regionami, a tym samym usprawnienia regionalnych ekosystemów innowacji i inteligentnej specjalizacji.

41. Uwypukla, że eksperymenty na dużą skalę wymagają partnerstw europejskich w ramach programu „Horyzont Europa”, a także korzystania z innowacyjnych zamówień publicznych oraz wsparcia ze strony Europejskiej Rady ds. Innowacji przez cały cykl życia innowacji – począwszy od wczesnych etapów badań po weryfikację poprawności projektu, transfer technologii oraz finansowanie i zwiększanie skali eksperymentów, przedsiębiorstw i przedsiębiorstw typu start-up. Wszystko to ma zapewnić sukces – jako źródło inspiracji – ważnych projektów stanowiących przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania (IPCEI) i dolin wodorowych.

Obszar przewodni: przyspieszenie i wzmocnienie innowacji w europejskich ekosystemach innowacji w całej UE oraz przeciwdziałanie przepaści innowacyjnej

42. Proponuje, aby regionalne doliny innowacji, wraz z wiodącymi instytucjami szkolnictwa wyższego, stały się zasadniczymi katalizatorami przemian społecznych i przemysłowych oraz umożliwiły regionom o podobnych obszarach specjalizacji współpracę i realizację wspólnych projektów innowacyjnych. W tym kontekście konieczny będzie kompleksowy, skoordynowany i zdecentralizowany system monitorowania i oceny programów.

43. Zauważa, że jeśli chodzi o osiągnięcie wyznaczonych celów, to środki dostępne w programie „Horyzont Europa” (100 mln EUR) i w międzyregionalnych inwestycjach innowacyjnych (I3) (70 mln EUR) w ramach EFRR wystarczą jedynie do zapewnienia wstępnych ram i że należy je wspierać poprzez podejmowanie znacznie szerszej zakrojonych wysiłków oraz dzięki późniejszemu finansowaniu. Wzywa Komisję Europejską do tworzenia skutecznych synergii między tymi źródłami finansowania w drodze wykorzystania inicjatyw takich jak partnerstwa na rzecz innowacji regionalnych (PRI) i sieć europejskich ośrodków innowacji cyfrowych (EDIH).

44. Z zadowoleniem przyjmuje skuteczne środki Komisji Europejskiej na rzecz promowania wymiaru regionalnego w polityce UE i regionalnych ekosystemów innowacji jako kluczowych elementów wzmocnienia konkurencyjności Europy i osiągnięcia strategicznej autonomii UE na rzecz inteligentnego i zrównoważonego wzrostu. KR zwraca uwagę, że instytucje szkolnictwa wyższego znajdują się w centrum regionalnych ekosystemów innowacji o silnej kulturze przedsiębiorstw typu start-up i innych firm. Wszystkie instytucje szkolnictwa wyższego, w szczególności uczelnie nauk stosowanych i inne podobne instytucje szkolnictwa wyższego działające na rzecz rozwoju praktycznych zastosowań, muszą wzmocnić swoją rolę jako aktywna siła napędowa innowacji w regionach, zapewnić szkolenie pilnie potrzebnych specjalistów, przyciągnąć nowe talenty z terenu oraz umożliwić transfer ważnych innowacji technologicznych do miejscowej gospodarki.

45. Zwraca uwagę na ważną rolę kształcenia zawodowego, skupiającego się na szkoleniu techników i innych specjalistów zorientowanych na praktykę, we wdrażaniu planu na rzecz innowacji.

46. Zwraca uwagę na to, że europejski program na rzecz innowacji typu „deep tech” boryka się z podstawowymi wyzwaniami polegającymi na tym, że nie oferuje on odpowiednich zachęt i nie dysponuje ani wystarczającym doświadczeniem, ani adekwatnymi zasobami, by zaangażować zainteresowane strony w systemową transformację. Potrzeba również zachęt do tego, by zmienić nastawienie najlepszych instytucji szkolnictwa wyższego – zamiast kierować się zasadą „publikuj albo giń” („publish or perish”) powinny raczej skupić się na szukaniu rozwiązań dla głównych wyzwań społecznych i na wspieraniu innowacji typu „deep tech” oraz globalnego transferu technologii, we współpracy z przemysłem.

47. Proponuje, aby instytucje szkolnictwa wyższego wraz z innymi podmiotami poczwórnej helisy przyjęły rolę i odpowiedzialność profesjonalnych organizatorów lokalnych ekosystemów, w ramach których naukowcy, studenci i przedsiębiorstwa będą razem eksperymentować i pilotować nowe technologie z uwzględnieniem nowej kultury przedsiębiorczości i innowacji.

⁽⁷⁾ CoR-517-2020.

48. Ponownie podkreśla znaczenie ukierunkowania i finansowania inicjatyw mających na celu zlikwidowanie dwóch przepaści innowacyjnych w celu ułatwienia zorganizowanych wielopodmiotowych partnerstw na światowym poziomie doskonałości oraz otwartego dostępu do nich również dla partnerów z krajów i regionów osiągających słabe wyniki. Mają one kluczowe znaczenie dla stworzenia solidniejszego i spójniejszego ekosystemu innowacji w UE.

49. Przypomina, że ośrodki EPB łączące decydentów i podmioty działające w dziedzinie badań, rozwoju i innowacji są idealnym instrumentem pełnego uznania zalet podejścia do nauki i innowacji ukierunkowanego na konkretny obszar we współtworzeniu nowych rozwiązań w celu zaradzenia obecnym kryzysom w ramach regionalnego podejścia oddolnego.

50. Zaleca działania za pośrednictwem Europejskiej Sieci Przedsiębiorczości w zakresie międzynarodowego transferu technologii i współpracy technologicznej w dziedzinie badań, rozwoju i innowacji.

Obszar przewodni: wspieranie, przyciąganie i zatrzymywanie talentów w dziedzinie najbardziej zaawansowanych technologii

51. Wzywa do opracowania konkretnego planu działania obejmującego zachęty i odpowiednie finansowanie, aby zachęcić instytucje szkolnictwa wyższego do odgrywania aktywnej roli w rozwiązywaniu głównych wyzwań społecznych, wspieraniu europejskich innowacji typu „deep tech”, zapewnianiu współpracy i integracji między poszczególnymi branżami przemysłu, a także w szkoleniu tak potrzebnych w Europie talentów.

52. Zwraca uwagę na rolę instytucji szkolnictwa wyższego, i zwłaszcza studentów, we wspieraniu innowacji typu „deep tech” i transferze technologii dzięki temu, że ośrodki te pełnią funkcję katalizatorów między przedsiębiorstwami typu start-up, stosowaniem podejścia naukowego oraz partnerstwami między uczelniami wyższymi a przemysłem. Instytucje szkolnictwa wyższego powinny stać się siłą napędową zmiany strukturalnej, która jest potrzebna do przyspieszenia innowacji typu „deep tech” oraz tworzenia i zatrzymywania talentów w Europie. Ważną rolę w tym względzie, jako mediatorzy i pośrednicy, mogą odgrywać ośrodki technologiczne.

53. Proponuje, aby najlepsze instytucje szkolnictwa wyższego – tak jak ma to miejsce w Stanach Zjednoczonych – dawały innym przykład w zmienianiu mentalności w kierunku społeczeństwa, które ceni przedsiębiorczość, przedsiębiorstwa typu start-up i przedsiębiorstwa osiągające wzrost, współpracę między uczelniami wyższymi a przemysłem, a także najbardziej zaawansowaną technologię i rozwiązywanie wyzwań społecznych.

54. Potwierdza, że Europejski Instytut Innowacji i Technologii (EIT), jego wspólnoty wiedzy i innowacji (WWiI) oraz ich zakres kompetencji nie są jeszcze dobrze znane miastom, regionom, studentom, obywatelom i środowiskom akademickim w całej Europie.

Obszar przewodni: udoskonalenie narzędzi kształtowania polityki

55. Zaleca, by przy kształtowaniu polityki na szczeblu lokalnym i regionalnym pogłębiać zrozumienie zmieniającego się charakteru innowacji dzięki inicjatywie dotyczącej partnerstw na rzecz innowacji regionalnych (PRI) i współpracy między Wspólnym Centrum Badawczym (JRC), DG RTD, DG GROW, DG REGIO i KR-em. Powinno się to odbywać we współpracy z obszarami zaangażowanymi w działanie pilotażowe KR-u i JRC w zakresie PRI oraz z wykorzystaniem doświadczonych ogólnoeuropejskich sieci ukierunkowanych na innowacje, takich jak EARTO, ERRIN i ENoLL.

56. Zauważa, że wyżej wspomniany obszar przewodni obejmuje punkty działania, które są bardzo istotne dla regionów i miast. Popiera oświadczenie Komisji Europejskiej o wspieraniu regionów w opracowywaniu i wdrażaniu lepszych polityk innowacyjności i proponuje, by wynegocjować wspólny plan wdrażania uwzględniający różne elementy planu na rzecz innowacji oraz niniejszą opinię.

57. Przypomina (wszystkim regionom), że ten nowy plan na rzecz innowacji stanowi istotny i szeroko zakrojony wysiłek na rzecz współtworzenia nowych instrumentów w celu sprostania palącym wyzwaniom społecznym, które wymagają współpracy na szczeblu europejskim, i zaleca, aby Komisja Europejska wykorzystywała PRI i inne narzędzia do tworzenia wsparcia dla miast i regionów, by pomóc im przygotować ich regionalne programy na rzecz innowacji i przyspieszyć działania innowacyjne we współpracy z zainteresowanymi stronami.

58. Zgadza się z potrzebą zdefiniowania i stosowania kluczowej terminologii, wskaźników, taksonomii danych i porównywalnych zestawów danych, które będą wspierać kształtowanie polityki w oparciu o dowody i będą publikowane na instytucjonalnych portalach otwartych danych w celu ułatwienia dostępu do nich, ich wykorzystania i zapoznawania się z nimi.

Kolejne kroki

59. Proponuje, aby Wspólne Centrum Badawcze (JRC) stworzyło europejską wirtualną przestrzeń współpracy służącą wymianie, eksperymentowaniu i testowaniu metod, narzędzi i praktyk w zakresie polityki i środków dotyczących badań, rozwoju i innowacji, z której państwa członkowskie, regiony i gminy mogłyby korzystać przy kształtowaniu i wdrażaniu swojej polityki w zakresie innowacji.
60. Podkreśla, że proces opracowywania planu na rzecz innowacji wymaga regularnej oceny postępów, a także dokonywania dostosowań, z udziałem zainteresowanych stron.
61. Podkreśla kluczowe znaczenie zwiększenia synergii i współpracy między głównymi inicjatywami UE oraz pokazuje, w jaki sposób ma to miejsce w praktyce przy wdrażaniu Nowego europejskiego planu innowacji na szczeblu lokalnym i regionalnym. W związku z tym UE i rządy państw członkowskich powinny zwiększyć synergę w wykorzystaniu różnych europejskich i krajowych źródeł finansowania ukierunkowanych w szczególności na wzmocnienie bazy innowacyjnej miast i regionów.
62. Podkreśla, że zwielokrotnienie rozwoju europejskich przedsiębiorstw typu scale-up wymaga od liderów politycznych na wszystkich szczeblach zobowiązania się do finansowania badań, rozwoju i innowacji w znacznie większym stopniu niż dotychczas, co pozwoli rozszerzyć nowe platformy wzrostu i wpływowe otwarte terytorialne ekosystemy innowacji w całej Europie. Ta faza pilotażowa może zostać zrealizowana poprzez wykorzystanie regionów i miast pilotażowych uczestniczących w PRI.
63. Zaleca pogłębienie rozwoju metodologicznego w celu przeprowadzenia na wszystkich szczeblach sprawowania rządów systemowych procesów transformacji, które przede wszystkim skoncentrują się na innowacjach transformacyjnych niezbędnych do sprostania globalnym wyzwaniom. Jednym z celów jest zwiększenie wykorzystania najlepszej wiedzy naukowej w tych procesach transformacji. Celem jest również współtworzenie praktyk na szczeblu lokalnym na rzecz przywództwa Europy w dziedzinach będących jej mocnymi punktami, takich jak Zielony Ład, podejście oparte na dwojakiej transformacji oraz wzmocnienie strategicznej odporności.
64. Wzywa do stawienia czoła globalnej rywalizacji o talenty i przywództwo w dziedzinie nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii, matematyki i zdolności innowacyjnych, wykorzystując jako punkt odniesienia dwie inicjatywy USA: nową inicjatywę finansową Narodowej Fundacji Nauki (NSF), zwaną Regional Innovation Engines, która jest programem stymulującym i wspierającym ekosystemy innowacji w Stanach Zjednoczonych, oraz regionalny program przyspieszenia przedsiębiorczości MIT (REAP), który jest inicjatywą globalną i pomaga regionom w przyspieszeniu wzrostu gospodarczego i promowaniu postępu społecznego poprzez przedsiębiorczość opartą na innowacjach (IDE).
65. Zaznacza, że plan na rzecz innowacji powiedzie się tylko wtedy, gdy uda się uniknąć fragmentacji i skutecznie wdrożyć przewidziane w nim środki. Europa stanie się światowym liderem, jeśli chodzi o naukę, bazę przemysłową, prężne ekosystemy przedsiębiorstw typu start-up, warunki dla innowacji i bazę talentów, co z kolei sprzyjać będzie urzeczywistnieniu Europejskiego Zielonego Ładu i celów zrównoważonego rozwoju ONZ.

Bruksela, dnia 1 grudnia 2022 r.

Vasco ALVES CORDEIRO

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*
